

Aman ja rabi

October 11, 2014 at 11:29pm

Neočekivane momente sasvim obične svakodnevice neko objasni božijom voljom ili nepredvidim karakterom sudbine; neko ih dočeka stoički šutnjom ili se odbrani tihom psovkom kroz stisnute zube, onim prostaklukom čiji je adresat neodređen. Mnogi nemoćno odmahnu rukom i slegnu ramenima, kao da ih se ne tiče tuđa muka, nečija glupost ili bezobrazluk, kao da ne vjeruju u ono što su upravo čuli da se nekom drugom, bez razloga i pardona, desilo ili čak i njih same, bez najave i vidnog smisla, strefilo.

Sve one momente kojima je život naglo budio čovjeka iz komotne svakodnevice, iz letargije besmisla ili iz onog stanja kad se isti pohasi pa mu nafaka nepovratno isklizne iz ruku, moj bivši cimer, jedna hronično beskraharna dusa zaražena elektrotehnikom, dočekivao je mirno, shodno formuli vječite utjehe zapisane u knjizi koju je njegova mati držala ispod krunice na nahtkasni pored kreveta. Čudni su putevi božiji!, govorio bi on umjesto komentara, na kraju priče, vijesti o nemilu događaju ili čudnom ishodu nekog poduhvata ili nečije namjere, nekad dobre, još češće loše. Samo ponekad, u njegovom se glasu osjetila ironija, jedva čujna, izgovorena uzdahom predaje pred nepoznatim. Mnogo češće, te su riječi bile jedina utjeha, tanki melem preko svih dubokih rana, mračnih zagonetki i niskih udaraca kojima se sudbina potpisivala na neplaćenim računima svakog čovjeka, nesretnika i baksuza koji bi naoko slučajno zabasao u naše besjede s mirisom crne kafe ili jeftine, gorke rakije. Zamišljeni, čekali smo, božnik kao cimer ili bezbožnik kao ja, da se eko te davne mudrosti razbije od zidove naše studentske sobe i stopi sa dimom jeftinih cigara, onim prozirnim velom kojim se tišina zagrne pa se čini težom nego što jeste.

Bila je to ona ista tišina koju sam prvu put osjetio još kao dijete, sakriven ispod trpezarijskog stola u toploj kuhinji sto je mirisala na prženo maslo i dinstani luk. Slagao sam igracke po tepihu i slušao priče, uglavnom lokalnih razmjera, kojima su moja rahmetli majka i njene kone dočekivale akšam. Škiljeći kroz heklani stoljnak, posmatrao sam njihova ozbiljna lica i upijao svaku riječ iščekujući onaj teatralni momenat kad bi majka blago izdigla obrve i kroz uzdah rekla: Allahselamet! Izgovorila bi to tiho, kao da se prepušta nekoj nevidljivoj sili i nada se da će već sutra, u nekoj novoj priči, ta ista sila biti naklona običnu insanu. Još uvijek mi je tad nedostajalo riječi da sve kažem i iskustva da svaku riječ koju znam, razumijem. Pa ipak, osjećao sam kako ta riječ, sama i bez ičije pomoći, utješi juče i bodri svako sutra i daje svemu neki smisao, neobjašnjiv i naoko bezrazložan ali dovoljan da od običnih ljudi učini legende na čijim se mukama i nedaćama učio život, ko je već bio pametan da sluša i da pamti.

Vremenom sam uočio jasnu gradaciju u reakcijama na događaje koji su se tako, sa fildžanom u drhtavoj ruci, pričavali. Nesreće i zla su pričane tiho, skoro šapatom. Bože sačuvaj i zakloni! rekla bi majka i sasvim tiho proučila suru ili dvije kad bi čula da se neko mlad propio, pokrao haznu ili da je rijeka nadošla pa odnjela žito. A kad bi čula da je neko učinio zulum ili za malo ostao živ, ona bi pripalila cigaru bez filtera, povukla dim i dodala: Gluho bilo, ne ponovilo se!

I za one manje dramtične ili čak prijatne trenutke bilo kojeg dana u godini, za sve munafetluke koji izvuku osmjeh i za nečiju nepromišljenost ili inat, majka je imala spreman komentar, završnu riječ koja je događaju davala za mrvu veće značenje nego što ga sljeduje. Aman jarabi, lijepa djeteta! rekla bi mi svakog jutra, šireći u zagrljaj ruke bijele kao snjeg i tople kao krevet iz kojeg bi upravo ustao. U tim riječima se osjetilo strpljenje stečeno životom i blagost s kojom se lakse čudila ljudima, divila ljepoti bilo koje vrste i

shvatala, povezivala sve one pojave na koje nije mogla utjecati a morala ih je posvjedočiti.

Kad je već odavno postalo tijesno pod onim stolom i kad je izlupio miris luka i majkinih začina, shvatio sam da su se akšamske priče u stvari ponavljale, samo su se glavni likovi i imena mijenjali. Tek poneki mali detalj bi ih izdvajao taman toliko da se prepoznaju u sjećanju i tako lakše pamte, detalj koji je činio život vrijednim izazova. Jer, deverati se mora, i to je često govorila majka, i kad nafaka nema kuveta, i kad je insan ko hajvan a šejtan uzme furseta pa se čovjeku čini da nema nade, da nema utjehe i ne zna kako da izdrži, kako da premosti taj trenutak doli izdahom i mudrom riječi.